

این شماره تقدیم می‌شود به ساخت

شهید
فواد شکرویژه نامه جنگ رمضان | شماره ۷۱
شنبه ۲۶ اردیبهشت ۱۴۰۵جبهه
انرژیکاری از اندیشکده نفت و انرژی
و گروه تحلیلی پتروپال

سرمقاله

میادین مشترک ایران؛

رقابت سرنوشت‌ساز در مرزهای انرژی

از پارس جنوبی تا غرب کارون؛ مسابقه برداشت در مخازن مشترک

پارس جنوبی، تکمیل زیرساخت‌های فرآورش و تقویت زنجیره ارزش پتروشیمی از جمله اقداماتی است که می‌تواند بهره‌برداری از این ذخایر را بهینه کند.

از سوی دیگر، تحولات ژئوپلیتیکی منطقه نیز معادله انرژی ایران را پیچیده‌تر کرده است. ایران در کنار داشتن میادین مشترک گسترده، یکی از بازیگران کلیدی در امنیت انرژی خلیج فارس نیز محسوب می‌شود و کنترل تنگه هرمز همچنان یک اهرم مهم ژئوپلیتیکی برای کشور به شمار می‌آید. استفاده هوشمندانه از ظرفیت‌های اقتصادی این موقعیت، از جمله درآمدهای حاصل از عبور انرژی و خدمات لجستیکی می‌تواند منابع مالی لازم برای توسعه زیرساخت‌های صنعت نفت، گاز و پتروشیمی را تقویت کند.

در نهایت، میادین مشترک را می‌توان یکی از مهم‌ترین میدان‌های رقابت پنهان در اقتصاد انرژی منطقه دانست. رقابتی که نه در سطح رسانه‌ها بلکه در سرعت حفاری چاه‌ها، توسعه تأسیسات فرآوری، فناوری‌های برداشت و جذب سرمایه تعیین می‌شود. برای ایران، موفقیت در این رقابت تنها به معنای افزایش تولید نیست؛ بلکه به معنای حفظ سهم کشور از یکی از بزرگ‌ترین ذخایر انرژی جهان و تضمین امنیت انرژی و درآمدهای صادراتی در دهه‌های آینده است. ♦

مداوم از میدان، فشار طبیعی مخزن کاهش می‌یابد و برای حفظ سطح تولید، اجرای پروژه‌های فشارافزایی ضروری می‌شود. برآوردهای فنی نشان می‌دهد بدون اجرای به‌موقع این پروژه‌ها، تولید برخی فازهای پارس جنوبی در سال‌های آینده می‌تواند با افت تدریجی روبه‌رو شود و در بلندمدت حتی ریسک مهاجرت گاز به سمت بخش قطری میدان افزایش یابد.

اهمیت این موضوع زمانی بیشتر مشخص می‌شود که بدانیم بسیاری از همسایگان ایران در میادین مشترک، توسعه سریع‌تر و سرمایه‌گذاری سنگین‌تری را دنبال می‌کنند. عراق طی سال‌های اخیر با جذب شرکت‌های بین‌المللی، توسعه میادین مشترک در غرب کارون را سرعت داده است. قطر نیز با اتکا به سرمایه‌گذاری خارجی در حال افزایش ظرفیت تولید گاز و LNG خود است. این روند در واقع همان رقابت نانوشته‌ای است که در صنعت نفت با عنوان «رقابت برداشت» شناخته می‌شود؛ رقابتی که در آن سرعت توسعه میدان می‌تواند سهم نهایی هر کشور از مخزن مشترک را تحت تأثیر قرار دهد.

در چنین شرایطی، مدیریت میادین مشترک به یکی از مهم‌ترین اولویت‌های راهبردی صنعت انرژی ایران تبدیل می‌شود. توسعه فناوری‌های ازدیاد برداشت، تسریع پروژه‌های فشارافزایی در

قطری با نام گنبد شمالی شناخته می‌شود، بزرگ‌ترین میدان گازی مستقل جهان محسوب می‌شود و حدود ۵۱ تریلیون متر مکعب گاز درجا و نزدیک به ۵۰ میلیارد بشکه میعانات گازی در خود دارد. در حال حاضر حدود ۷۰ درصد گاز مصرفی ایران از این میدان تأمین می‌شود و به همین دلیل هرگونه تغییر در روند تولید آن می‌تواند اثر مستقیم بر امنیت انرژی کشور داشته باشد. اما پارس جنوبی تنها یک میدان گازی نیست؛ بلکه صحنه یکی از مهم‌ترین رقابت‌های برداشت در جهان به شمار می‌رود. قطر طی دود ده گذشته با اتکا به سرمایه‌گذاری خارجی، فناوری پیشرفته و مشارکت شرکت‌های بزرگ بین‌المللی، توسعه بخش خود از این میدان را با سرعت بالایی پیش برده است. این کشور که در حال حاضر یکی از بزرگ‌ترین صادرکنندگان LNG جهان است، پیش از حمله اخیر به تأسیسات راس لفان برنامه‌ای بلندپروازانه برای افزایش ظرفیت صادرات LNG خود از حدود ۷۷ میلیون تن در سال به ۱۴۲ میلیون تن در سال تا ۲۰۳۰ طراحی کرده بود. در سوی دیگر، ایران اگرچه طی سال‌های گذشته توانست با توسعه فازهای مختلف پارس جنوبی تولید گاز خود را به شکل چشمگیری افزایش دهد، اما اکنون با چالش جدیدی به نام افت فشار مخزن مواجه است. با گذشت زمان و برداشت

♦ | ایران با در اختیار داشتن یکی از گسترده‌ترین شبکه‌های میادین مشترک هیدروکربوری در جهان، در قلب یک رقابت خاموش اما سرنوشت‌ساز در مرزهای انرژی قرار دارد. براساس برآوردهای رسمی، ایران با هفت کشور همسایه در مجموع ۲۶ میدان مشترک هیدروکربوری دارد که شامل ۱۹ میدان نفتی و ۷ میدان گازی است. این مخازن مشترک در مجموع بیش از ۱۰۰ میلیارد بشکه نفت درجا و حدود ۵۴ تریلیون متر مکعب گاز طبیعی درجا را در خود جای داده‌اند؛ ذخایری که سهم قابل توجهی از ثروت انرژی منطقه را تشکیل می‌دهند و مدیریت برداشت آن‌ها می‌تواند تأثیر مستقیمی بر امنیت انرژی و درآمدهای بلندمدت کشور داشته باشد.

بخش مهمی از این ذخایر در مرزهای جنوبی و غربی ایران قرار گرفته است. در حوزه نفتی، میادین بزرگی مانند آزادگان، یادآوران، باران، دارخوین و اروند در مرز با عراق و میادین فروزان، اسفندیار، آرش و سلمان در مرزهای دریایی با عربستان سعودی و کویت از جمله مهم‌ترین منابع مشترک به شمار می‌روند. در حوزه گاز نیز مخازنی مانند پارس جنوبی، فرزاد، هنگام و بلال در خلیج فارس از اهمیت ویژه‌ای برخوردارند. در میان این میادین، پارس جنوبی جایگاهی کاملاً استثنایی دارد. این میدان عظیم که در سمت

ژئوپلیتیک انرژی

به گفته او، دو کشور در حال رایزنی برای طراحی سازوکاری مشترک جهت مدیریت این مسیر و تضمین عبور ایمن کشتی‌ها هستند.

در تحولی دیگر در عرصه تجارت انرژی، خبرگزاری دولتی چین شین‌هاوا گزارش داده است که وزارت بازرگانی چین با صدور یک دستور حقوقی، شرکت‌ها و بانک‌های چینی را از به رسمیت شناختن یا اجرای تحریم‌های آمریکا علیه چند پالایشگاه این کشور به دلیل خرید نفت ایران منع کرده است. این دستور شامل پنج پالایشگاه Hengli, Jincheng, Hebei و Shengxing و Xinhai, Luqing می‌شود.

پکن این تحریم‌ها را مغایر با حقوق بین‌الملل دانسته و تأکید کرده است که نهادهای اقتصادی چین نباید از آن تبعیت کنند. این اقدام از سوی برخی تحلیلگران به عنوان یکی از صریح‌ترین مواضع رسمی چین در برابر تحریم‌های انرژی آمریکا علیه ایران ارزیابی می‌شود؛ موضوعی که می‌تواند بر آرایش آینده تجارت نفت در آسیا و روابط انرژی میان تهران و پکن تأثیرگذار باشد.

هم‌زمان با افزایش حساسیت بازار جهانی نسبت به امنیت عبور انرژی از تنگه هرمز، گزارش‌های جدید از تداوم حرکت محموله‌های انرژی و تحولات دیپلماتیک پیرامون این گذرگاه راهبردی حکایت دارد. نشریه تخصصی Lloyd's List گزارش داده است که دو کشتی حامل گاز مایع (LPG) پس از عبور از تنگه هرمز به مقصد هند حرکت کرده‌اند. براساس داده‌های رهگیری دریایی، کشتی NV Sunshine پس از عبور از محدوده جزیره لاک سامانه شناسایی خودکار (AIS) را دوباره فعال کرده است. کشتی Symi نیز پیش از ورود به تنگه سیگنال رهگیری خود را خاموش کرده و پس از عبور، در آب‌های خلیج عمان مجدداً در سامانه‌های ردیابی ظاهر شده است؛ الگویی که در دوره‌های تنش ژئوپلیتیک در مسیرهای انرژی منطقه مشاهده می‌شود.

در سطح سیاسی، سید عباس عراقچی در اظهاراتی درباره وضعیت حقوقی این گذرگاه تأکید کرده است که تنگه هرمز در محدوده آب‌های سرزمینی ایران و عمان قرار دارد و میان آب‌های بین‌المللی مستقلی وجود ندارد.

تداوم تحرکات انرژی در هرمز؛

عبور محموله‌های LPG،

موضع چین درباره

تحریم‌ها و بحث حکمرانی

تنگه هرمز

خبرخوان

● جهان یک ماه فرصت دارد از بحران خارج شود

فایننشال تایمز: اگر تا ماه آینده تنگه هرمز باز نشود، به دلیل تخلیه ذخایر استراتژیک شاهد موج گسترده‌تری از کمبودهای جهانی و افزایش قیمت هادر حوزه انرژی خواهیم بود.

● پاکستان برنده مذاکره ایران-آمریکا

پاکستان دوم محموله LNG به وزن ۱۶۰ هزار تن را از خلیج فارس دریافت کرد. این اقدام نفوذ دیپلماتیک پاکستان برای عبور محموله‌های انرژی از تنگه هرمز در جنگ رمضان را نشان می‌دهد.

● نفت برنت به ۱۰۹ دلار رسید

قیمت نفت در پی نگرانی از تشدید تنش‌ها در منطقه خاورمیانه افزایش شد. برنت با بیش از ۳ درصد رشد به ۱۰۹.۵۸ دلار و نفت آمریکا با افزایش بیش از ۴ درصد به ۱۰۵.۶۴ دلار رسید.